

İşlevsel Açıdan İklim Değişikliği Politika Anlatıları

Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ

Erciyes Üniversitesi İİBF
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
musdemirci@erciyes.edu.tr

Özet

İklim değişikliği, küresel iklim felaketini önlemek için insanların sera gazı salımına özellikle karbondioksit salımına yol açan davranışlarını değiştirmeyi veya şekillendirmeyi amaçlayan tartışmalı bir kamu politikası meselesidir. Salımları azaltmada eylemlerin yetersiz kalmasıyla birlikte son zamanlarda çeşitli perspektiflerden iklim değişikliği politikasında anlatıların rolünü araştıran akademik çalışmaların arttığı görülmektedir. Bu çalışmada anlatı analizine işlevsel bir yaklaşım benimsenerek iklim değişikliği politika anlatılarının muhtelif işlevleri (bilme aracı, iletişim aracı, meşrulaştırma aracı, kimlik inşa etme aracı vb.) tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: İklim değişikliği, anlatı, anlatı analizi.

JEL Kodu: Q54, Z18

Climate Change Policy Narratives from a Functional Point of View

Abstract

Climate change is a controversial public policy issue aiming to change or shape human behaviors leading to greenhouse gas emissions, particularly carbon dioxide, to prevent global climate catastrophe. In response to insufficient action in curbing emissions, recently there has been an increasing scholarly interest in exploring the role of narratives in climate change policies from a variety of perspectives. Adopting a functional approach to narrative analysis, this study argues various functions of climate change policy narratives (mode of knowing, communication tool, legitimizing device, identity construction device etc.).

Key words: Climate change, narrative, narrative analysis.

JEL Classification Codes: Q54, Z18

Giriş

Kamu politikaları belli amaçları elde etmek için insanların inanç, değer, bilgi ve davranışlarını etkilemeye veya değiştirmeye yönelik olarak oluşturulan anlatılar olarak düşünülebilir. İklim değişikliği politikalarında ana akım, esasında kalkınmada insan kaynaklı sera gazları (özellikle karbondioksit) salımını azaltarak sıfır karbonlu toplum (*zero-carbon society*) ve iklim değişikliğinin felaket doğuran olumsuz etkilerine karşı metanetli toplum (*resilient community*) yaratma idealine ulaşmak için insanların iklim değişikliği ile ilgili inanç, değer, bilgi ve davranışlarını değiştirmek amacıyla tasarlanan çeşitli anlatılardan oluşmaktadır. İklim değişikliği politika anlatıları, küresel, ulusal ve yerel yönetim yapılarını ve kurumlarını şekillendirmek için birbiriyle rekabet etmektedir.

Birçok akademik çalışmanın ortaya koyduğu bulgulara göre iklim değişikliği politikaları özellikle Batılı toplumlarda insanlarda sorunun anlam ve önemi konusunda duyarlılık oluşturmada ve özellikle insanları harekete geçirmede yetersiz kalmıştır (bkz. örneğin Westerhoff ve Robinson, 2013: 202; Randall, 2009: 118; Lejano vd., 2013: 62). Oysaki Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) etrafında geliştirilen bilimsel söyleme göre iklim değişikliğiyle mücadele (azaltım ve uyum politikaları), Batılı değer sistemi ve hayat tarzında büyük değişimler yapmayı gerekli kılmaktadır. Buna rağmen, insanların umumiyetle iklim değişikliğine karşı ilgisiz ve hareketsiz kalmasını sosyal bilimler perspektifinden analiz eden akademik çalışmalarda anlatı yaklaşımı (analiz veya teorisi) kullanımının öne çıktığı görülmektedir (Jerneck, 2014: 15).

Henüz yeni sayılabilecek anlatı analizi Fischer'e göre (2003: 161) politika analizinde gelecek vadeden bir yönelimdir. Anlatı analizi yapmak için kullanılan birçok farklı yaklaşım vardır (Feldman ve diğ., 2004: 149). Bu yaklaşımlar farklı yöntemler, analiz birimleri ve araştırma amaçları kullanılmaktadır. Bu çalışmada iklim değişikliği politika anlatılarının işlevlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Burada politika anlatıları ile kastedilen iklim değişikliği politika meseleleri hakkında politika ile ilgili aktörlerinin inşa ettiği hikâyelerdir. İklim değişikliği hakkında IPCC etrafında inşa edilen ana akım bilimsel söylem, siyasal alanda farklı ve çelişkili anlamlar kazanmıştır. Politika anlatılarının analizi (*analysis of policy narratives*) ile farklı yöntemler kullanılarak politika meseleleri hakkında aktörlerin söylediği hikâyeler yeniden inşa edilir, aynı politika terimlerine veya tedbirlerine farklı ve çelişkili anlamlar verildiği gösterilir (Van Eeten, 2007: 252).

Bu çalışmada kavramsal çerçeve oluşturmak için önce anlatı, politika anlatıları, politika anlatı analizi ve anlatıların işlevleri ele alınacaktır. Daha sonra bu çerçeve içinde başta IPCC'nin temsil ettiği bilimsel iklim değişikliği söylemine dayalı politika anlatıları olmak üzere birbirleriyle

rekabet eden iklim değişikliği politika anlatıları işlevleri açısından analiz edilecektir.

1. Anlatı, Politika Anlatıları ve Politika Anlatı Analizi

İklim değişikliği politika anlatılarını işlevleri açısından analiz edebilmek için öncelikle anlatı, politika anlatıları ve politika anlatı analizi gibi kavramların açıklığa kavuşturulması gerekir. Aşağıda analize temel oluşturacak bu kavramlar sırasıyla tanımlanarak anlamları berraklaştırılmaya çalışılmıştır.

1.1. Anlatı

Sosyal bilimlerde anlatı (*tahkiye, narrative*) farklı şekillerde tanımlanmakta ve kullanılmaktadır. Barthes'e göre (2004: 65) neredeyse sonsuz sayıda form çeşitliliğine sahip anlatılar evrenseldir; her yaşta, her çağda ve her toplumda bulunmaktadır. Mit, efsane, fabl, masal, roman, destan, tarih, trajedi, drama, pantomim, güldürü, tablo, sinema, karikatür, gazete, konuşma ve benzeri iletişim araçlarının hepsinin içinde anlatılar vardır. Bu açıdan insanlar, anlatı söyleyen, dinleyen ve yorumlayan (*homo fabulans* veya *homo narrans*) canlılardır (Boje, 2001: 7). Czarniawska'ya göre (2004: 7) aslında her şey bir anlatıdır veya en azından anlatı olarak ele alınabilir. Anlatı, en genel anlamda birbirine bağlı (başı, ortası ve sonu olan) olaylar/eylemler dizisini açıklayan sözlü veya yazılı bir metindir.

Literatürde anlatıların analitik unsurlarının nelerden oluştuğu tartışmalıdır. Somers (1994: 616) sosyal bilimler açısından anlatının dört unsuruna vurgu yapmaktadır: 1) Anlatıda parçalar birbiriyle bağlantılı olarak oluşturulur. Zira diğer olaylardan yalıtılmış bir olay tek başına hiçbir şey ifade etmez. 2) Anlatı, sebep sonuç ilişkilerini gösteren olaylar örgüsüne (*plot*) sahiptir. 3) Anlatıda olaylara seçici olarak yer verilir veya dışarıda bırakılır. 4) Anlatı olayları zaman, mekân ve belli bir diziliş içinde yerleştirir. Bu boyutlar hep beraber anlatının sebep sonuç ilişkilerini gösteren olaylar örgüsü tarafından inşa edilen zamana ve mekâna yerleştirilen bağlantılı parçalar (sembolik, kurumsal veya somut pratikler olarak sosyal ilişkiler ağı) bileşimi olduğu anlamına gelir. Literatürde genellikle anlatıların beş aşamaya sahip olduğu belirtilir (Altman, 2008: 6): 1) Başlangıçta denge durumu vardır. 2) Bazı eylemlerle denge bozulur. 3) Bir bozulma olduğu fark edilir. 4) Bozulmayı tamir etme girişiminde bulunulur. 5) Başlangıçtaki denge yeniden kurulur.

1.2. Politika Anlatıları

Kamu politikalarını anlatılar olarak görmek mümkündür. Politika analizi çalışmalarında anlatı ve hikâye terimleri çoğu zaman eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Kaplan, 1986: 768). Anlatı ve hikaye olayların kronolojik olarak sıralanması ve olayların tematik olarak düzenlenmesi gibi birçok ortak özelliğe sahiptir (Feldman ve diğ., 2004: 149). Roe'ye göre (2008: 1289) politika anlatıları, politika ve yönetimin nasıl ilerlediği,

ilerleyebileceği veya ilerlemesi gerektiği hakkında üretilen hikâyeler, argümanlar, senaryolar ve diğer açıklamalardan oluşur. Kamu politikalarında çoğu anlatı, karşı anlatılarla (*counternarrative*) gelir. Karşı anlatılar, politikaya dair alternatif hikâyeler, argümanlar veya senaryolar sunar.

Boswell ve diğerlerine göre (2011: 5) politika anlatılarının üç önemli unsuru vardır: 1) Politika anlatısı, politika müdahalesinin hitap etmesi gereken sorun hakkında bir takım iddialara sahiptir. Politika anlatısı, sorunun doğası ve büyüklüğü ile hedef kitleyi tanımlar. 2) Politika anlatısı, sorunun sebepleri ve sorunun ne ölçüde kontrol edilebileceğine dair bir takım iddialarda bulunur. 3) Politika anlatısı, politika müdahalesinin sorunu ne kadar etkilediği veya etkileyebileceği hakkında bazı iddialarda bulunur. Anlatılar sadece belli gerçeklikleri inşa etmez. Anlatılar aynı zamanda inşa edilen bu gerçekliklere dayanarak eylemde bulunmayı gerektirir. Kısacası politika anlatısı, ilgilenilmesi gereken sorunu tanımlama, sorunun sebeplerini analiz etme ve çözüm için alternatif geliştirme potansiyeline sahiptir.

Jones ve McBeth, (2010: 340) kamu politikalarında anlatı çalışmalarından hareketle politika anlatılarının şu dört yapısal özelliğe sahip olduğunu ileri sürmektedir: 1) *Hikâyenin geçtiği ortam veya bağlam*: Anlatılar ilgili olduğu politika ortamına veya bağlamına (kurumsal, kültürel, coğrafi vs.) temas eder. 2) *Zaman belirten bir unsura sahip olan olaylar örgüsü (başlangıç, orta, son)*: Olaylar örgüsü hem hikâyenin geçtiği yer ile karakterler arasındaki ilişkileri hem de sebep-sonuç mekanizmasını yapılandırır. Olaylar örgüsü hikâyenin makul olup olmadığını belirler. Kamu politikalarında kullanılan yaygın olay örgülerine, “düşüş hikâyeleri”, “engellenmiş ilerleme hikâyeleri” ve “değişimi sadece bir yanılsama olarak gören hikâye” örnek olarak gösterilebilir. Sebep sonuç ilişkilerinin hikâyesi de anlatının olaylar örgüsünün bir parçasıdır. Sebep sonuç ilişkileri hikâyelerde, niyet ederek, dikkatsizlik sonucu, kazara veya mekanik olarak gösterilir. 3) *Karakterler*: Kamu politikalarına yer alan başlıca aktörler, sorun çözümler (kahramanlar, dostlar), soruna sebep olanlar (kötüler, düşmanlar) ve sorundan zarar görenler (kurbanlar, mağdurlar) olarak sıralanabilir. 4) *Hikâyeden alınacak ders*: Eyleme yol açan hikâyenin politika çözüm önerisinin yer aldığı kısım, hikâyeden çıkarılacak derstir.

1.3. Politika Anlatı Analizi

Kamu yönetimi ve kamu politikası üzerine çalışan akademisyenlerin 1990’lardan itibaren anlatı analizine ilgilerinin arttığı görülmektedir (Feldman ve diğ., 2004: 147). 1990’larda iyi bir politika analizinin mantık ve bilimin aplikasyonundan daha ziyade argüman geliştirme üzerine odaklanması gerektiği anlaşılmıştır. Politika analizinde “tartışmacı dönüm” diye isimlendirilen bu anlayış politika analizine yeni yaklaşımlar getirmiştir. Anlatı analizi bu yeni yaklaşımlardan biri olarak değerlendirilebilir (Van Eeten, 2007: 251).

Politika analizinde anlatı yaklaşımları genellikle yapısalcı ve post yapısalcı olarak ikiye ayrılır. Yapısalcı anlatı yaklaşımına göre her bir hikaye olaylar örgüsü ve prototip karakterler gibi genelleme yapılabilecek kalıcı ve belirlenebilir unsurlara sahiptir. Yapısalcı yaklaşımlar çeşitli bağlamlarda uygulanabilir ve geliştirilebilir olan anlatı unsurları üzerinde durur. Post yapısalcılara göre ise, insanların anlatıları yorumlaması analiz birimidir ve her bir yorum eşsiz ve benzersizdir. Yapısalcılıktaki geleneksel genelleştirme ve tahmin amaçları yerine post yapısalcılıkta gizli ideolojileri ortaya çıkarmak için anlatıların yapı bozumu (*deconstruct*) ön plandadır. Post yapısalcı yaklaşıma göre sebep sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmak sosyal bilimlerde bir amaç değildir. Post yapısalcı yaklaşım ontolojik olarak gerçekliğin sosyal olarak inşa edildiğini kabul eder. Ana akım kamu politikası literatüründe anlatı araştırmalarının çoğunluğu post yapısalcı, çok küçük bir kısmı yapısalcı geleneğe bağlıdır (Jones ve McBeth, 2010: 332-33).

Fischer'e göre (2003: 161) politika analizinde anlatı analizi daha çok sorun tanımı ile ilişkilidir. Politika yapıcılar ve politika sürecine katılan diğer aktörler kendi yorumlarını ister argüman geliştirmek ister kimlik ifadesi için olsun hikaye anlatma yoluyla aktarır. Stone'a göre (2002: 138) politika sorunları genellikle anlatı özelliklerine sahiptir. Politikalar bazı değişim ve dönüşümleri içeren başı, ortası ve sonu olan hikâyelerdir. Politikaların kahramanları, kötuları ve masum kurbanları vardır, iyi güçlerle kötü güçleri karşı karşıya getirirler.

Politika anlatı analizinin standart bir yöntemi yoktur. Politika anlatı analizi yapanlar amaçlarına göre yöntem belirlemektedir. Örneğin politika anlatı analizinin öncülerinden Roe (1994: 155) iklim değişikliği politikası analizinde edebiyat anlatı analiz tekniklerini kullanmıştır. Roe anlatı politika analizini geleneksel politika analizine (sorun tanımla, amaçları belirle, alternatif geliştir, alternatifleri değerlendir, en iyi alternatifi seç) alternatif olarak geliştirmiştir. Roe anlatı politika analizini dört aşamaya ayırmıştır: 1) İlk önce çok büyük belirsizlikler, karmaşıklık ve kutuplaşma olan politika alanlarında politika anlatıları (başı, ortası ve sonu olan diye tanımlanan) belirlenir. 2) İlk aşamada belirlenen hâkim politika anlatıları ile uyumlu olmayan alternatif anlatılar belirlenir. 3) Birinci ve ikinci aşamada belirlenen hikâyeler karşılaştırılır ve karşılaştırmadan politika üst anlatısı (*metanarrative*) elde edilir. 4) Son olarak analizi yeni üst anlatının politikayı mikroekonomi, hukuk, istatistik, organizasyon teorisi ve kamu yönetimindeki geleneksel politika analiz araçlarına daha uygun hale getirmek için nasıl değiştirilebileceğini belirler.

Bu çalışmada analizin odak noktası iklim değişikliği politika anlatılarının işlevleridir. Bu sebeple aşağıda anlatıların politika sürecinde ifa edebileceği işlevler üzerinde durulacaktır.

2. Politika Anlatılarının İşlevleri

Birçok sosyal bilimci tarafından anlatıların önemi çok uzun zamandan beri takdir edilmiştir. Aristo'dan günümüze kadar nerdeyse her teorisyenin anlatı sanatı hakkında diyecek bir şeyleri olmuştur (Altman, 2008: 1). Anlatı literatüründe araştırmacılar anlatıların farklı işlevlerine vurgu yapmıştır. Örneğin Rhodes ve Brown (2005: 168) anlatının beş tane işlevi üzerine yoğunlaşmıştır: Anlam verme, iletişim kurma, iktidara sahip olma, öğrenme ve değişim, kimlik kazandırma. Westerhoff ve Robinson (2013: 202) ise anlatının üç farklı işlevi üzerinde durmuştur: İletişim aracı, geniş söylemler, halk katılımı aracı. Somers (1994: 617) işlevleri açısından anlatıları dört gruba ayırmıştır: Ontolojik anlatı, kamusal anlatı, kavramsal anlatı ve üst anlatı. Bu çalışmada literatür taraması yoluyla belirlenen anlatıların işlevleri aşağıda yedi alt başlık altında ele alınmıştır.

2.1. Bilme ve Anlam Verme Aracı Olarak Anlatı

Anlatı, bilme yeteneği ve anlamlı insan varoluşu için temeldir. Anlatı yapıları yoluyla gerçekliği algılama yeteneğinin kaybolması, alzaymır hastalarında kimlik kaybı ile sonuçlanmaktadır. Çünkü bu hastalar, anlatı tarzında geçmişi hatırlama ve geleceği inşa etme yeteneğini kaybetmektedir (Jones ve McBeth, 2010: 329-30).

Anlatılar bilişsel organizasyon vasıtasıdır. İnsanlar zihinlerinde dünyayı ve kendi konumlarını anlatı formu vasıtasıyla anlamlandırır. İnsanlar kendi hikâyelerini anlatarak sosyal ve siyasal ilişkilere dair belli bir anlayışı biçimlendirir ve yansıtır. İnsanların dünyayı kavramak için kullandıkları iki temel yol vardır; anlatılar ve bilimsel mantık (*logico-scientific*). Bilimsel mantık tarzı formel matematiksel açıklama getirme idealini gerçekleştirmeye çalışır. Bilimsel mantık tarzının aksine anlatıya dayalı bilme, insanların aynı dünyayı kendi değerlerine, çıkarlarına ve tarihlerine bağlı olarak zihinlerinde farklı şekilde algıladıklarını kabul eder (Bridgman ve Barry, 2002: 141).

Anlatı bilgi formu geleneksel toplumların tipik bir özelliği iken, bilimsel bilgi modern bir buluştur. Bilimsel bilgi ile anlatı bilgisi arasında tuhaf bir ilişki vardır. Bilim kendi ürettiği bilgiyi meşrulaştırmak için bir anlatıya muhtaçtır. Zira bilimsel bilginin niçin önemli olduğunu anlatan bir hikâye olmalıdır. Fakat bilim bilgi formu olarak anlatının meşruiyetini yadsır (Czarniawska, 2004: 7). Somers'e göre (1994: 619) aslında sosyal bilimlerin teorik özünü, ilerleme, çöküş, sanayileşme, aydınlanma, modernleşme gibi üst anlatılar oluşturmaktadır.

Anlatı bilme tarzı, insan eylemlerinin maksatlı olduğunu kabul ederek bir şema yardımıyla tecrübeyi organize eder. Olaylar örgüsü, aksi takdirde liste veya kronik gibi görünen belli olayları anlamlı bir bütüne dönüştürmenin temel aracıdır. Aynı olaylar dizisi farklı olay örgüleriyle düzenlenebilir. Anlatı bilme tarzı bilimsel bilme tarzından farklı bir açıklama biçimine

sahiptir. Somers (1994: 620) sosyal bilimcilerin oluşturduğu kavram ve açıklamalara kavramsal anlatı (*conceptual narrative*) adını vermiştir. Sosyal bilimlerde tarihsellik ve ilişkisellik dışlanmış, kategoriler zaman ve mekândan arındırılmıştır. Bilimsel bilme tarzı bir olayı genel bir kanunun örneği olarak veya belli bir kategoriye ait olarak belli bir yöntemle açıklama getirirken, anlatı bilme tarzında saikler (dürtüler) nedene (*cause*) benzetilebilir. Anlatı tarzında bir olay, olay örgüsü ile bağlantı kurularak anlaşılabilir hale getirilir. Hikâye olarak bir anlatının gücünü belirleyen hikâyenin doğruluğu veya yanlışlığı değil, hikâyenin olaylar örgüsüdür (Czarniawska, 2004: 7-8).

Politika anlatıları (hikâyeler, argümanlar, senaryolar) çok büyük karmaşıklık, belirsizlik, eksiklik veya çatışma ihtiva eden politika meseleleri için karar almayı istikrarlı hale getirir. Zira yapılandırılmış bir anlatı, art arda gelen olaylara daha geniş yorumcu bir şema içinde (örneğin başarı ve başarısızlığın normatif çerçevesi, politika yönü ve rotası, politika değişikliği türü ve değeri veya siyasal çevrede değişim) anlam kazandırır (Kay, 2006: 59).

2.2. İletişim Aracı Olarak Anlatı

İletişim tarzı olarak anlatılar evrenseldir; anlatısı olmayan hiçbir yer ve hiçbir halk yoktur. Anlatılar bireylerin bilgiyi organize etme, işleme ve yaymasının en önde gelen vasıtasıdır. Anlatılar insanların düşüncelerini anlatmak için kullandıkları ortak alışkanlığa dayalı yöntemdir (Rhodes ve Brown, 2005: 171; Boje, 2001: 7).

Phelan'a göre (1996: 8-19) anlatı sadece hikâyeden ibaret değildir. Anlatı aynı zamanda bir eylemdir. Anlatı bazı durumlarda bazı maksatlar için birileri tarafından başka birilerine hikâyenin anlatılmasıdır. Anlatının bilgi, duygular, değerler ve inançları iletmek amacı olduğunu kabul etmek, anlatıyı retorik olarak görmektir. Yazar (veya konuşmacı), metin ve okuyucu (veya dinleyici) arasında karmaşık çok katmanlı retorik ilişki süreçleri vardır. Bu süreçler insanların idrak, duygu, arzu, ümit, değer ve inançlarını etkilemeye yöneliktir.

Araştırmalar, anlatı iletişim tarzının geniş halk kitleleri (uzman olmayanlar) tarafından geleneksel bilimsel iletişim tarzına nazaran daha kolay anlaşıldığını ortaya koymuştur (Dahlstrom, 2014: 13614). Politika anlatıları siyasal iletişim açısından da önemlidir. Politika anlatılarında belli bir politika tercihi destek sağlamak amacıyla kamuoyunu etkilemeye yönelik unsurlar ve stratejiler vardır. Kimilerine göre anlatılar bireyleri ikna etmede ve inançları şekillendirmede bilimsel kanıttan daha etkilidir. Politika anlatıları, belli bir politika çıktısını desteklemek için bazı kanıtların dâhil edilmesi ve bazı bilgilerin hariç tutulmasına dayalı olarak sorun tanımları geliştiren çerçeveler ihtiva eder (Shanahan ve diğ., 2011: 373-374).

2.3. Tanımlama veya Kimlik Kazandırma Aracı Olarak Anlatı

Kimlik verili değil, toplumsal olarak inşa edilmiştir. Kimlik bir ya da daha fazla sosyal grup veya kategoriye üyelik (aidiyet duygusu) inşa etmedir. Anlatı, hem bireysel hem de kolektif kimlik inşasında merkezi öneme sahiptir (De Fina, 2003: 17). Zira insanlar kendi hayatlarını anlamak için eylemleri bir anlatı formu içine koyarlar. Başkalarının yaşamlarını anlamak için de aynısını yaparlar. Bu şekilde eylemler bir hayatın anlatısı içinde yer bularak anlam kazanır. Bu açıdan hayat bir kişinin başından geçenler değil, yazılı veya sözlü olarak başından geçenler hakkında başkalarına anlattıklarıdır. Her konuşmada veya yazıda yer alan konumlandırılmalar kabul edilebileceği gibi reddedilebilir de. Dahası, bazı kişiler ve kurumlar başkaları için onlarla konuşmadan anlatılar düzebilir. Bazı insanlar başka insanların işleri, geçimleri ve kimlikleri hakkında karar verir (Czarniawska, 2004: 5).

Somers (1994: 618) sosyal aktörlerin bireysel veya kolektif olarak kendilerinin kim olduğunu tanımlamak için kullandıkları anlatılara ontolojik anlatı adını vermektedir. Ortak anlatılara sahip olmayan hiçbir topluluk olamaz. Anlatılar sosyal aktörleri çeşitli, belirsiz, gelip geçici veya çatışmalı kimliklerle konumlandırır. Aktör (*agent*) için ontolojik anlatı temel oluşturur. Aktörler kendi kimliklerine denk gelsin diye bir taraftan anlatıları uyarlar, diğer taraftan kendi anlatılarıyla örtüşsün diye gerçekliği uydururlar. Zira kamu politikaları kimlik kategorilerine göre insanlara hak verir veya mahrum bırakır. Bir kültürde paylaşılan ortak hikâyeler ortak anlayış ve yorum için temel oluşturur. Ancak bu hikâyeler aynı zamanda kültürel çatışma alanı da olabilir. Ortak anlatılar sürekli siyasallaştırmaların odağında yer alır (Patterson ve Monroe, 1998: 321).

2.4. Değişim Aracı Olarak Anlatı

Anlatılar insanlarda ve kültürlerde değişim yapmanın güçlü bir aracıdır (Rhodes ve Brown, 2005: 172). Politikada yeni anlatılar inşa etme, değişime imkan ve fırsat tanıma işlevi görebilir (Adger ve diğ., 2013: 114). Hajer (2006: 69-70) anlatı üzerinden politika değişimini olaylar örgüsü (*storyline*) kavramıyla açıklamaktadır. Olaylar örgüsü, karmaşık anlatıları özetleyen kısa ifadelerdir. Politika sürecinde insanlar tüm anlatıyı dile getirmek yerine olay örgüleri gibi kısa ipuçları kullanır. Bu olay örgüleri etrafında söylem koalisyonları oluşur. Söylem koalisyonu belirlenebilir pratikler bağlamında belli bir zaman diliminde belli bir olay örgüsünü paylaşan bir grup aktör anlamına gelir. Söylem yapılanması ve söylem kurumsallaşmasıyla politika değişikliği anlaşılır. Söylem yapılanması bir söylemin belli bir sosyal birimde dünyayı kavramsallaştırmada hâkimiyet kazanmasıdır. Söylem kurumsallaşması bir söylemin belli kurumsal düzenlemeler içinde somutlaşmasıdır.

Jones ve McBeth (2010: 241) başlangıçta Paul A. Sabatier tarafından geliştirilen Savunucu Koalisyon Çerçevesi'nden esinlenerek oluşturdukları

Anlatı Politika Çerçeve'sinde inanç sistemleri (*belief systems*) kavramını politika değişimi açısından Hajer'in hikâye örgülerine (*storylines*) benzer biçimde konumlandırmaktadır.

2.5. Meşrulaştırma Aracı Olarak Anlatı

Anlatılar aynı zamanda olanları açıklama ve normalleştirme girişiminde bulunur. Bu açıdan anlatılar önemli bir meşrulaştırma aracıdır. Anlatılar, bir bakıma, tipik katılımcılar, tipik faaliyetler, tipik dil formları, tipik nesnelere ve tipik çevrelerden oluşan tipik hikâyelerdir. Her insan çok sayıda tipik hikâyeye sahiptir. Tipik hikâyeler, normal (tipik, iyi, doğru, uygun, makbul, münasip) kabul edilenlerle edilmeyeni ayırarak meşrulaştırma işlevi görür. Gee (2011: 76), bu tipik hikâyelere kurgulanmış dünyalar (*figured worlds*) adını vermektedir.

Meşrulaştırıcı ideoloji veya haklı çıkarıcı mitleri ihtiva eden anlatılar önemli bir meşrulaştırma stratejisidir (mitleştirme - *mythopoesis*). Mitleştirmede meşrulaştırma, meşru eylemleri ödüllendiren gayri meşru eylemleri cezalandıran anlatılar (hikâyeler) aracılığı ile sağlanır (Van Leeuwen, 2008: 106). Patterson ve Monroe'ye göre (1998: 321) bütün anlatılar özü itibari ile normatiftir. Tüm anlatılar yargıları ahlaki açıdan değerlendirir.

2.6. İktidar Mücadelesi Aracı Olarak Anlatı

Anlatılar aynı zamanda iktidar mücadelesi alanıdır (Rhodes ve Brown, 2005: 175). Siyaset bir anlama olaylara, kişilere, kavramlara, sembollere vs. insanların belli bir anlamı yüklemesi için mücadele etmektir. Eğer anlam konusunda mücadele yoksa o konu tanım gereği siyasal değildir. Anlatılar için parça seçimi bakımından politika gelişimiyle ilgili temel olguların üzerinde bazı fikir birlikleri olabilir ancak bunların farklı insanlar tarafından nasıl anlamlandırıldığı konusunda önemli görüş ayrılıkları vardır. Dolayısıyla tamamen aynı olaylar dizisi hakkında birbirinden çok farklı anlatılar inşa etmek mümkündür. Anlatıyı hangi grup veya bireyin yazma gücü varsa, anlam verme mücadelesinde siyasal aktör olarak kabul edilir (Kay, 2006: 72). Bu açıdan olaylara, kişilere mekânlara vb. anlam verme mücadelesi olarak siyasette anlatılar ve karşı anlatılar önemli araçlardan biridir.

Boswell ve diğerlerine göre (2011: 1) etkili politika anlatılarının şu üç özelliğe sahip olması gerekir: 1) Politika anlatısı, bilişsel açıdan makul olmalıdır. 2) Politika anlatısı ahlaki açıdan saygı ve itaat duygusu üretmelidir. 3) Politika anlatısı algılanan çıkarlarla uyum içinde olmalıdır.

2.7. Halk Katılımı Aracı Olarak Anlatı

Westerhoff ve Robinson'a göre (2013) farklı anlatıların paylaşılması halk katılımı ve karar almada bir araç olarak kullanılabilir. Karşılıklı bilgi ve

deneyim paylaşımı yeni anlatılar oluşturma fırsatı veren diyaloga dayalı süreçler yaratılabilir. Böylece politika sorunu hakkında yapılan tartışmalar kolektif anlam oluşturma eylemine dönüşebilir. Anlatılar müzakereci demokrasinin (*deliberative democracy*) önemli bir aracıdır.

3. Rekabet Eden İklim Değişikliği Politika Anlatıları

Politika anlatılarının işlevleri belirlendikten sonra, burada özellikle küresel iklim değişikliği yönetim sistemini etkilemek için birbiriyle rekabet eden iklim değişikliği politika anlatıları kısaca ele alınacaktır. Küresel, ulusal, yerel ve bireysel seviyede dolaşımda olan çok sayıda iklim değişikliği anlatıları mevcuttur. Burada anlatılar baştan sona ayrıntılı bir şekilde açıklanmak yerine iklim değişikliği anlatılarının olay örgüleri (*storylines*) üzerinde durulmuştur.

IPCC raporlarında iklim değişikliği sorunu, sera etkisi teorisine dayalı olarak sanayi devrimi sonrası bilhassa fosil yakıt kullanımının ürettiği karbondioksit salımının sebep olduğu sıcaklık artışı, açlık, su kıtlığı, kuraklık, sıtma gibi salgın hastalıkların artması, türlerin yok olması ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi birçok olumsuz sonuç doğuran küresel felaket olarak tasvir edilmektedir. IPCC raporları, çözüm olarak sorunun sebebine yönelik salım azaltım (*mitigation*) eylemlerini ve sorunun etkilerine yönelik uyum (*adaptasyon*) eylemlerini önermektedir.

Ana akım bilimsel söylemi anlatı biçiminde kamuoyuna yansıtan en popüler hikâye, Al Gore'un sunduğu "Uygunsuz Gerçek"dir (*Inconvenient Truth*). 2009 Kopenhag 15. Taraflar Konferansı öncesi küresel iklim değişikliği tartışmalarında hâkim anlatı haline gelen Al Gore'un hikâyesine göre iklim değişikliği evrensel bir tehdittir, bilim insanları bu konuda görüş birliği içindedir ve bu tehdiye karşı küresel çapta tepki verilmelidir. Ne var ki çok kısa sürede çok büyük değişim isteyen bu anlatı genel kabul görmemiştir (Smith ve diğ., 2014: 6).

İklim değişikliği felaket anlatıları, siyasal alanda farklı kişiler için benimsediği anlatıya göre farklı anlamlar taşımaktadır. Zira iklim değişikliği çok farklı anlatılar içinde anlaşılabilir: Kalkınma meselesi (sürdürülebilir kalkınma), çevre sorunu, adalet meselesi (zengin Güney- yoksul Kuzey ülkeler adaletsizliği), ekonomik mesele (karbon ticareti), enerji sorunu (yenilenebilir enerji), ulusal ve küresel güvenlik sorunu, etik sorun (gelecek kuşaklar), risk vs. (Korhola, 2014: 143).

Jones (2013: 8-9) iklim değişikliğini kültürel teori içinde dört ana anlatıya göre farklı şekillerde anlamlandırmaktadır: 1) Kaderci kültüre göre insanlar doğa ve kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi değildir. Kaderci anlatıya göre yapacak bir şey yok. 2) Hiyerarşi kültürüne göre doğa kontrol edilebilirdir, sosyal ve ekonomik sistemler uzmanlar tarafından yönetilmelidir. Zira iklim değişikliği ekonomik ve sosyal sistemlerin kötü

yönetiminden kaynaklanan bir sorundur. 3) Eşitlikçi kültüre göre iklim değişikliği esasında bir savurganlık sorundur. Küresel ısınmanın sebebi insanların müsrif bencil tüketimidir. Kırılgan olan doğal dengeye aşırı tüketim hırsıyla daha fazla müdahale edilmemelidir. 4) Bireyci kültüre göre iklim değişikliği piyasaya müdahale için uydurulmuş düzmece bir hikâyedir. Bireyler ne yaparsa yapsın, zaten doğa dengeyi sağlayacaktır.

Backstrand ve Lövbrand (2007: 124) küresel iklim değişikliği politika tartışmalarında hâkim politika anlatılarını şu şekilde değerlendirmektedir. 1990'larda İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin kabulü ile yeşil yönetim zihniyetinin (*green governmentality*) komuta kontrol mantığı iklim değişikliği politikalarını yönlendirmiştir. Yeşil yönetim zihniyeti bilimin yönlendirdiği çok taraflı müzakere düzeni ve onunla ilişkili küresel ölçekte uygulanan merkezi yukarıdan aşağıya doğru iklim izleme ve azaltım tekniklerini ön plana çıkarır. 1997'de Kyoto Protokolü'nün imzalanması ile iklim tartışmalarında ekolojik modernizasyonun piyasa yönelimli (karbon ticareti) maliyet etkin anlatıları baskın hale gelmiştir. 2012 sonrası iklim değişikliği tartışması anlam üzerinde mücadele sürecini başlatmıştır. Bu mücadele sürecinde Kuzey-Güney adaleti, yük paylaşımı, yoksulluğun giderilmesi, katılımcı demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma gibi anlatılar öne çıkmıştır.

Liverman (2009: 280) ise uluslararası iklim değişikliği sözleşmelerine etki eden üç büyük anlatı olduğunu kaydetmektedir: 1) İklim değişikliği kaçınılması gereken bir tehlikedir. 2) İklim değişikliği ile mücadelede ülkeler ortak fakat farklı sorumluluklara sahiptir. 3) Piyasa iklim tehlikesini azaltmanın en iyi yoludur. Karbon ticareti, piyasa çevreciliği ve neoliberalizmin zaferidir. Kyoto'nun uygulamaya başlandığı 2005 yılında itibaren iklim tartışmaların yeni bir anlatı daha ortaya çıkmıştır. İklim değişikliği yerel ekonomiler için yeni bir yatırım fırsatıdır. Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği yerel ekonomiler için yeni teknolojiler ve yeni istihdam fırsatları sunmaktadır. Westerhoff ve Robinson'un (2013) işaret ettiği gibi iklim değişikliğine anlatı perspektifinden yaklaşıldığı zaman iklim değişikliğinin maddi bir felaketten sosyal olarak inşa edilen bir fırsata dönüştürülebileceği açıkça görülecektir.

Küresel iklim değişikliği politika tartışmalarında iklim değişikliğine bir taraftan mevcut anlatılar (hikâyeler, mitler, ideolojiler vs.) içinde farklı anlamlar kazandırılırken, diğer taraftan yeni iklim değişikliği anlatıları oluşturulmaktadır. Konunun uzmanı olmayan insanlar açısından iklim değişikliği farklı biçimlerde inşa edilmektedir. Örneğin Türkiye'de iklim değişikliği nedir sorusuna insanlar şu cevapları vermektedir: Mevsim değişikliği, kuraklık/susuzluk, hava şartlarının bozukluğu, hava kirliliği, küresel ısınma, kış mevsiminin yaşanması, doğal dengenin bozulması, yağışların azalması, Ozon tabakasının delinmesi, sıcaklığın artması, çevre

kirliliği vs. (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012: 8). Anlatı teorisi açısından insanların iklim değişikliğine farklı ve çelişkili anlamlar yüklemesi şaşırtıcı değildir. Zira anlatı teorisine göre insanlar dünyayı kendi belli toplumsal, tarihi ve kültürel konumlarına göre yorumlar (Paschen ve Ison: 2014: 1086).

Randall (2009: 119) iklim değişikliğine dair söylemlerin sorunlar ve çözümler hakkından birbiriyle bağlantısı olmayan anlatılar ürettiğini ileri sürmektedir. İklim değişikliği sorunu hakkındaki anlatılarda hâkim tema kayıplardır; biyolojik çeşitliliğin kaybolması, habitat kaybı, türlerin yok olması, tarımsal üretim kaybı, açlık, kitlesel göçler, medeniyetin çöküşü. Kısacası iklim değişikliği sorunu ile ilgili anlatılar küresel büyük felaketlerden söz etmektedir. Buna karşın iklim değişikliğinin çözümleri hakkındaki anlatılar kayıpları büyük ölçüde göz ardı etmektedir. Örneğin “küçük adımlar” anlatısı İngiltere’de enerji verimli ampuller kullanmak gibi herkesin yapabileceği basit işler önermektedir. “Yeşil tüketicilik” anlatısı, iklim değişikliği eylemlerini sıradan tüketicinin hayatının bir parçası haline getirmektedir. “Teknoloji bizi kurtaracak” anlatısı iklim değişikliği ile mücadelede teknolojik gelişmelere bel bağlamaktadır.

Ward (2015) 2015 Paris 21. Taraflar Konferansı’nda iklim müzakerelerinde en az altı anlatının dolaşımında olduğunu belirtmektedir:

1) *İyimser Resmî Anlatı*: Hayat tarzı ve ekonomik büyümeden fedakârlık etmeden karbon vergisi, teknolojik gelişmeler ve enerji verimliliği gibi tedbirlerle felaket önenebilir. Oysa bilim adamlarına göre bu yeterli bir yaklaşım değildir.

2) *Protestocu Anlatısı*: Paris müzakerelerini petrol sanayi kontrol etmektedir. Asıl değiştirilmesi gereken sistemdir. Onun için tek yol devrimdir.

3) *Kuzey Güney Karşıtlığı Anlatısı*: Sanayileşmiş ülkelere kendilerini zenginleştirmek için iklim değişikliğine sebep olmuştur. Dolayısıyla sorunu çözmesi gerekenler soruna sebep olan sanayileşmiş zengin ülkelerdir. İklim değişikliği ile mücadelede gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere mali ve teknolojik yardımda bulunması gerekir.

4) *İnkâr Anlatısı*: İklim değişikliği korkusu çok abartılmıştır. İklim değişikliğinin felaket getireceğinin kanıtı yoktur. Paris’te alınan kararlar ne olursa olsun ekonomiye zarar verecektir. Komplocu bilim adamları çirkin emelleri için dünyayı aldatmaktadır.

5) *Kıyamet Günü Anlatısı*: Paris görüşmeleri çok geç ve çok yetersizdir. Siyasetçiler boş umut dağıtıyor. İklim değişikliğinin olumsuz etkileri şimdiden yaşanmaya başlanmıştır.

6) *Değişim Zor Anlatısı*: Paris görüşmeleri çok yetersiz ama çok geç değil. İklim değişikliğini samimim bir şekilde önlemek için daha fazla sıkı çalışma

birlik ve dayanışmaya ihtiyaç var. Bu anlatıyı takip edenlerin kendi yaşam tarzını değiştirmesi gerekir.

Mayer (2012: 5), 2001-2010 yılları arasında Amerikan medya organlarında yer alan iklim değişikliği ile ilgili altı anlatı tespit etmiştir:

1) *İklim Trajedisi*: Fosil yakıt kullanımı ile sanayi devriminden sonra insanlar doğanın dengesini bozdu. İyi insanlar yeşil çözümler bularak gezegeni kurtarmaya çalışıyor. Zengin Kuzey, fakir Güney'e maliyet yüklemektedir.

2) *O Bunu Dedi Şu Bunu Dedi*: İklim değişikliği bilim adamları arasında çekişme konusudur. İklim değişikliği konusunda bilimsel kesinlik yoktur.

3) *Kazı Öldürme*: Regülasyon için iklim değişikliği bahane dilmektedir. İklim değişikliği regülasyonları ekonomiye gereksiz yük yüklemektedir.

4) *Oyun, Komplo*: İklim değişikliği güvenilir bilime dayanmaz. Yozlaşmış bilim söylemi göz ardı edilebilir. İklim değişikliği bir ihanet anlatısıdır.

5) *İnkârcıların Komplosu*: İklim değişikliği gerçek ve ciddi bir sorundur. Ancak petrol şirketlerinin finanse ettiği bilim adamları yozlaştırıyor.

6) *Politika Oyunu*: İklim değişikliği siyasiler arasında çekişme sürecidir, bir nevi at yarışdır.

Günümüzde iklim değişikliği aydınlanma, sanayileşme, kapitalizm gibi bir üst anlatı (*grand narrative, master narrative*) olarak nitelenmektedir (Korhola, 2014: 143). Ne var ki, uzun vadede iklim değişikliği sorunlarıyla devletlerin nasıl baş edeceği konusunda tutarlı ve insicamlı bir iklim değişikliği politika çerçevesi mevcut değildir. Kamuoyunda iklim değişikliği ile ilgili tartışmalar kısmi ve tamamen birbirinden farklıdır (Giddens, 2008). Yerel ve bireysel iklim değişikliği anlatıları neredeyse sonsuz sayıdadır. Kısacası iklim değişikliği anlatıları ile dolu bir dünyada yaşıyoruz (Bravo, 2009: 257).

4. İklim Değişikliği Politika Anlatılarının İşlevsel Açından Analizi

Küresel iklim değişikliği politika tartışmalarında öne çıkan belli başlı iklim değişikliği politika anlatıları belirlendikten sonra burada söz konusu anlatılar daha önce belirlenen yedi başlık altında işlevleri açısından analiz edilecektir.

4.1. Bilme ve Anlam Verme Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

İklim değişikliği sorunu bilimsel söylem tarafından ortaya atılmıştır. Ancak bilimsel bilgiye erişim ve bilimsel bilgiyi anlama uzman olmayan sıradan insanlar için son derece zordur. İklim değişikliğini anlama açısından anlatılar son derece önemlidir. Zira anlatılar bir bakıma karmaşık sistemleri açıklayan bir modeldir (Lejano ve diğ., 2013: 66). Anlatı analizi kültürel mitlerde ve

dünya görüşlerinde gizli olan epistemolojik ön kabulleri anlamaya yardımcı olur. İklim değişikliği politika anlatılarının belirlenmesi, iklim değişikliğine verilen anlamların ortaya çıkarılmasını kolaylaştırır. Örneğin risk anlatısı içinde iklim değişikliği kaçınılması gereken ciddi bir tehlike olarak anlam kazanırken, piyasa en iyi çözümdür anlatısı içinde iklim değişikliği karbon ticareti anlamına gelmektedir. Adalet anlatısı içinde iklim değişikliği zengin Kuzey ülkeler ve yoksul Güney ülkeler, bugünkü ve gelecek nesiller arasında adaletsizlik anlamına gelirken, sürdürülebilir kalkınma anlatısı iklim değişikliği içinde düşük karbonlu yenilenebilir enerjiye dayalı kalkınma anlamı kazanmaktadır. İklim komplosu anlatısı içinde iklim değişikliği kocaman bir yalandan ibarettir.

Anlatılar kültürel, coğrafi ve tarihsel olarak konumlandırılmıştır. Dolayısıyla zamana, mekâna ve kültüre göre iklim değişikliği anlatıları değişmektedir. Farklı anlatılar içinde iklim değişikliği sorunu, sebepleri ve çözümleri farklı anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla siyasal açıdan anlatı iklim değişikliği gibi karmaşık bir meseleyi anlamamanın ve yorumlamanın önemli bir aracıdır.

Lefsrud ve Meyer (2012: 1480) iklim değişikliği tartışmalarını anlamada anlatı çerçevelerinin önemini vurgulamaktadır. Anlatı çerçeveleri insanların olayları algılama, konumlandırma, tanımlama ve yaftalama işlevi gören yorum şemalarıdır. İklim değişikliği politika anlatılarında üç çerçeve dikkat çekmektedir: 1) Teşhise yönelik çerçeveler (*diagnostic frames*) sorun tanımlamaya ilişkindir (çevre sorunu, kalkınma sorunu, enerji sorunu, adalet sorunu vb.). 2) Prognostik çerçeveler çözüm önermeye yöneliktir (karbon vergisi, karbon ticareti, temiz kalkınma mekanizmaları vb.). 3) Harekete geçiren çerçeveler (*mobilizing frames*) kolektif eylemi teşvik eder.

4.2. Etkili İletişim Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

Anlatı iletişim formunun insanlar için bilimsel bilgidен genellikle daha anlaşılabilir olduğu literatürde geniş kabul gören bir görüştür. Anlatının anlaşılabilirlik gibi ikna edicilik (insanları etkileme) açısından da bilimsel bilgidен daha güçlü olduğu ileri sürülmüştür. Bu sebeple iklim değişikliği ile ilgili olguları ve eyleme geçmenin aciliyetini, soyut ve büyük ölçekli istatistiki bilgiler vermek yerine, karmaşık iklim meselelerini kişisel tecrübelerle bağlayan anlatılarla vermek daha etkili bir iletişim formudur (Westerhoff ve Robinson, 2013). Lejano ve diğerlerine göre (2013: 61) iklim değişikliği gibi karmaşık meselelerde insanları harekete geçirmek için insanların kendileri ve dünyaları hakkında söyledikleri günlük anlatılar ile iklim değişikliğinin bütünleştirilmesi gerekir.

İletişim kurma işlevi açısından iklim değişikliği politika anlatıları retoriktir. Bu bakımdan tüm iklim değişikliği politika anlatıları, insanların idrak, duygu, arzu, beklenti, değer ve inançlarını belli doğrultuda yönlendirmeye çalışan söylem mücadelesi araçlarıdır.

4.3. Tanımlama veya Kimlik Kazandırma Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

İklim değişikliği politika anlatıları insanları farklı tanımlamakta veya kimlik kazandırmaktadır. İklim değişikliği anlatıları soruna ilişkin iyi (dost), kötü (düşman) ve mağdur (masum) kimliklerini farklı şekilde inşa etmektedir. Örneğin adalet anlatısına göre iklim değişikliğinin sebebi zengin gelişmiş ülkeler, mağdurları sorunun oluşumuna hiçbir katkısı olmayan gelişmekte olan yoksul ülkeler ve gelecek nesillerdir. İklim değişikliğini inkâr anlatısında kötü kimlikler bilim yozlaştırarak iklim değişikliği yalanını uyduran bilim adamlarıdır. Regülasyon ile ekonomik gelişme kurban edilmek istenmektedir.

Wright ve diğerlerine göre (2012) iklim değişikliği sadece ekonomik ve sosyal yaşam biçimini tehdit etmekle kalmayıp, aynı zamanda bireyler olarak kim olduğumuz algısını da etkilemektedir. İklim değişikliğine nasıl tepki verileceği ciddi ölçüde kimlik siyaseti tarafından belirlenmektedir. Kimlik siyasetine göre insanlar öğrendikleri değerlere veya rasyonel çıkarlara göre değil, aidiyet hissettikleri toplumsal kategoriye (kim olduklarına) göre hareket eder.

Bliuc ve diğerlerine göre (2015) iklim değişikliği açısından halk, iki guruba ayrılmaktadır. Bir tarafta iklim değişikliğine iman edenler (görüşleri bilim topluluğu ile uyumlu olanlar), öbür tarafta iklim değişikliğini inkâr edenler (*sceptics*) (bilim topluluğu ile aynı görüşte olmayanlar) vardır. Bilim topluluğunun %97'si iklim değişikliği sorununa inanırken, Amerikan halkının yarısından daha azı iklim değişikliği sorununun varlığına inanmaktadır. İklim değişikliğine inananlar ve iklim değişikliğini inkâr edenler ayrı sosyal kimliklere sahiptir. Sadece iletişim ve eğitim stratejileriyle inananlar ve inkâr edenler arasındaki görüş ayrılıklarını ortadan kaldırmak mümkün değildir. Müdahaleler öfkeli grup tepkisini körükleyebilir. Kimlik siyaseti nedeniyle iklim politikalarına destek sağlamada halkın bilim konusundaki anlayışını geliştirmekten daha ziyade gruplar arası ilişkilerin dönüşümü daha önemli görünmektedir.

4.4. Değişim Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

Anlatı siyasal davranışın inşasında kritik rol oynar. Anlatılar siyasal gerçeklik algısını etkiler. Siyasal gerçeklik algısı siyasal olaylara tepki olarak veya siyasal olay beklentisiyle eylemleri etkiler (Patterson ve Monroe, 1998: 315). İklim değişikliği politika anlatılarının nihai amacı insanların düşünce, inanç, bilgi ve beklentilerini yönlendirerek düşük karbonlu toplum ve metanetli toplum inşa etme idealine götüren (üretim ve tüketim kalıplarında devrim niteliğinde) belli davranış değişikliklerinin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Günümüze kadar üretilen iklim değişikliği

politika anlatıları özellikle Batılı toplumları harekete geçirmede büyük ölçüde başarısız olmuştur.

Hem teorik düşünme aracı olarak hizmet verme hem de pratik eylem geliştirmeye rehberlik etme potansiyeli olan yeni iklim hikâyelerine ihtiyaç vardır. Jerneck (2014: 15) bu tür hikâyeleri “harekete geçiren anlatılar” (*mobilizing narratives*) diye adlandırmaktadır. Bu tür anlatıların bilişsel açıdan makul ahlaki açıdan makbul olması ve farklı çıkarlarla uyumlu olması gerekir. Bu açıdan 2005 sonrası iklim değişikliği politika tartışmalarında popüler hale gelen iklim değişikliğini yerel ekonomiyi geliştirmek (yenilenebilir enerji teknolojileri, yeni iş imkânları vs.) için ekonomik fırsat gören anlatı gelecek vadettir. Zira iklim değişikliğini felaket, tehlike, risk, korku vb. açıdan ele alan anlatılar insanları harekete geçirmede yetersiz kalmaktadır. Bu açıdan insanları korkutan değil de onlara fırsat ve imkân tanıyan yeni anlatılar istenilen davranış değişikliklerini üretme yönünde hizmet verebilir.

4.5. Meşrulaştırma Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

İklim değişikliği yönetim sisteminin ve iklim eylemlerinin toplumun inançları ile uyumlu olması gerekir. Bu açıdan hem küresel iklim değişikliği yönetim sisteminin hem de iklim değişikliği eylemlerinin meşruiyeti tartışmalıdır. İklim değişikliği yönetim sisteminin ve iklim eylemlerinin bilime dayalı olarak oluşturulması tek başına meşrulaştırma için yeterli olmamaktadır. Zira iklim değişikliği meselesinde bilimin meşruiyeti tartışmalıdır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri Kyoto Protokolü'nün onaylanmamasının gerekçelerinden birini bilimin güvenilir olmamasına bağlamıştır.

İklim değişikliği yönetiminde otorite pozisyonların ve iklim değişikliği politikalarının meşrulaştırılmasında izlenecek birçok strateji vardır. Anlatı aracılığı ile meşrulaştırma önemli meşrulaştırma stratejilerinden biridir. İklim değişikliği anlatıları aynı zamanda meşru, gayrimeşru, normal anormal, tipik atipik, makbul kabul edilemez olan davranış biçimlerini gösterir. Bu sebeple iklim değişikliği politikalarının meşrulaştırmada anlatıların kullanımı yaygındır.

1997 Kyoto Protokolü ile birlikte küresel iklim değişikliği yönetim sisteminde piyasa çözümlerine ağırlık verildiği görülmektedir. Paterson'a göre (2010: 350) piyasa mekanizmalarına dayalı iklim değişikliği yönetiminin meşrulaştırılmasına karşı çıkanlar, “iklim sahtekârlığı” ve “karbon sömürgeciliği” gibi karşı anlatıları ön plana çıkarmıştır. Siyasette bir eylem biçiminin meşrulaştırılması, alternatif diğer tüm eylem biçimlerinin gayri meşrulaştırılması anlamına gelir. Bu açıdan iklim anlatıları aynı zamanda kendilerini meşrulaştırırken diğer tüm anlatıları gayri meşrulaştırma çabası içindedir.

4.6. İktidar Mücadelesi Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

Mayer'e göre (2012: 4) iklim değişikliği politikası bir bakıma anlatılar ve karşı anlatılar arasında bir muharebedir. (Başı, ortası ve sonu bulunan, olaylar örgüsüne sahip, kahramanlar, kötüler ve kurbanlar gibi karakterleri olan) hikâyeler, siyasette görüş ve inançları şekillendirme, duyguları açığa çıkarma ve değerlere yöneltme gibi çeşitli amaçlar için kullanılır. Siyasal süreçte hangi anlatıların imtiyazlı kılınacağı ve hangi anlatıların itibarsızlaştırılacağı söylem mücadelesi sonucunda ortaya çıkacaktır.

Bu açıdan küresel bir sorun olarak inşa edilen iklim değişikliği alanında politika anlatıları birbiriyle mücadele etmektedir. Bu mücadelede söylem iktidarını kazanan anlatı, geleceğe yön verecektir. Söylem hâkimiyeti kazanan anlatının olay örgüsüne göre iklim değişikliği yönetim sisteminin yapısı ve kurumları şekillenmeye devam edecektir. Karbon ticaretinin küresel çapta altyapısının oluşturulması piyasa çözümlerini ön plana çıkaran neoliberalizm anlatısının gücünü göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin geliştirmekte olan ülkelere iklim değişikliği ile mücadelede teknolojik ve mali destek sağlaması Güney-Kuzey adaletsizliği söyleminin iktidar mücadelesinde başarısının bir göstergesidir.

4.7. Halk Katılımı Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları

İklim değişikliği politika anlatıları iklim değişikliğinin sebepleri, etkileri ve çözümleri konusunda farklı bilgi iddialarına sahiptir ve farklı değer ve çıkarları ön plana çıkarmaktadır. Başka bir deyişle iklim değişikliği meselesinde sorunun tanımına yönelik teşhis eden anlatı çerçeveleri, çözüm eylemleri öneren prognostik anlatı çerçeveleri ve kolektif eylemi teşvik eden harekete geçiren anlatı çerçeveleri birbiriyle rekabet halindedir. Bu farklı iklim değişikliği anlatıları arası mücadelenin müzakereci demokrasinin ilkelerine göre yapılabirliği tartışmalı olsa da, bu yolla iklim değişikliği konusunda yeni ufukların açılması mümkün olabilir.

Paschen ve Ison'a göre (2014: 1083) anlatı yaklaşımı sosyo-ekolojik sistemlerin yönetiminde katılımcı öğrenmenin temeli olarak kullanılabilir. Katılım sürecinde dile getirilen farklı anlatılar, yeni anlayışlar ve pratikler için temel oluşturabilir. Anlatıların paylaşılması halk katılımı yoluyla karar almanın yolunu açabilir. Westerhoff ve Robinson'a göre (2013) iklim değişikliği politika anlatıları arasındaki tartışmalar kolektif anlam oluşturma eylemine dönüşebilir. Kısacası anlatı iklim değişikliği politikalarının geliştirme sürecinde halk katılımı aracı olma işlevi görebilir. Katılım sürecinin iklim değişikliği sorunlarının çözümüne yeni ve yenilikçi yaklaşımlar sunma potansiyeli vardır.

Sonuç

Bu çalışmada özellikle küresel iklim değişikliği yönetim sisteminin geleceğini yönlendirmek için rekabet içinde olan çeşitli iklim değişikliği politika anlatıları (risk, felaket, belirsizlik, yenilenebilir enerji, güvenlik, adalet, karbon ticareti, enerji verimliliği, iklim yalanı, ekonomik fırsat vb.) işlevsel açıdan analiz edilmiştir. Politika analizinde politika anlatılarının işlevlerini araştırmak, kamu politika sürecinin birçok boyutunun farklı biçimlerde ortaya konmasına yardımcı olacak yeni kavrayış imkânları sunmaktadır. Bu çalışmada analiz çerçevesi olarak belirlenen politika anlatılarının yedi işlevi politika analizcilerin anlamaya ve açıklamaya çalıştığı politika sürecindeki kritik hususları kavramaya geleneksel politika analizinden farklı bir perspektif sunmaktadır.

Ancak anlatı üzerinden kamu politikası sürecini yorumlamak sorunsuz değildir. Anlatıların yorumlanması yanlış kullanma ve hileli yönlendirme riski taşır. Sorunlu yanlarına rağmen iklim değişikliği anlatılarının işlevsel açıdan analizi iklim değişikliği politika sürecinin aşağıdaki boyutlarının daha iyi anlaşılmasında son derece faydalıdır.

1) *İklim Değişikliğine Farklı ve Çelişkili Anlamlar Kazandırma Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: İklim değişikliği politika sürecinde yer alan çeşitli aktörlerin iklim değişikliği sorununu, sorunun sebeplerini, sonuçlarını ve çözümlerini farklı biçimlerde formüle etmesini yorumlamada iklim değişikliği politika anlatıları çok değerli bir analiz aracıdır.

2) *İklim Değişikliği politikalarının Doğruluğuna İkna Etme Aracı (Retorik) Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: Diğer politika alanlarında olduğu gibi iklim değişikliği ile ilgili konuşanlar ve yazarlar başkalarını belli düşüncelerin doğruluğuna ikna etmeye yöneliktir (retorik). Bu açıdan iklim değişikliği anlatıları önemli bir retorik analiz aracıdır.

3) *Kimlik Siyaseti Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: Farklı iklim değişikliği anlatıları politika ile ilgili aktörleri farklı şekilde konumlandırır (kimlik verme). İnsanlar inandıkları veya benimsedikleri hikâyeye göre kendi bireysel ve kolektif kimliklerini (bir sosyal kategoriye mensubiyet duygusu) inşa eder. Kimlik siyaseti, önerilen iklim değişikliği politika eylemini benimseme veya reddetme açısından son derece önemlidir.

4) *Politika Değişimini Anlama Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: Politika değişimi bir bakıma hâkim anlatının, karşı anlatılarla yer değiştirmesidir. Küresel iklim değişikliği yönetim sisteminin yapısı ve kurumlarındaki değişim, rekabet eden iklim değişikliği politika anlatılarının etkisi olarak yorumlanabilir.

5) *Politika Meşrulaştırma Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: İklim değişikliği yönetim sisteminin ve iklim eylemlerinin sürekli

meşrulaştırmaya ihtiyacı vardır. İklim değişikliği politika anlatıları önemli bir meşrulaştırma aracıdır.

6) *İktidar Mücadelesi Aracı Olarak İklim Değişikliği Anlatıları*: Son tahlilde tüm iklim değişikliği politika anlatıları söylem otoritesi kazanarak kamuoyunu olaylara belli bir anlam vermeye ikna etmede başarılı olma mücadelesidir.

7) *Halk Katılımı Aracı Olarak İklim Değişikliği Politika Anlatıları*: Anlatılar arası iktidar mücadelesi demokratik olabildiği gibi antidemokratik olabilir. Bu açıdan iklim değişikliği politika sürecinde tüm anlatılara dışlamadan söz hakkı verilmesi önemlidir.

Kaynakça

Adger, W. Neil, Jon Barnett, Katrina Brown, Nadine Marshall and Karen O'Brien (2013), "Cultural Dimensions of Climate Change", *Natura Climate Change*, Volume: 33, Issue: 2, p.112-117.

Altman, Rick (2008), *A Theory of Narrative*, Colombia University Press, New York.

Backstrand, Karin and Eva Lövbrand (2007), "Climate Governance Beyond 2012: Competing Discourses of Green Governmentality, Ecological Modernization and Civic Environmentalism", ed. by Mary E. Pettenger, *Social Construction of Climate Change*, Ashgate Publishing Limited, Hampshire, p.123-147.

Barthes, Roland (2004), "Introduction to Structural Analysis of Narratives", *Narrative Analysis Critical Concepts in Literacy and Cultural Studies Volume I Major Issues in Narrative Theory*, ed. by Mieke Bal, Routledge, London and New York.

Bliuc, Ana-Maria, Craig McGarty, Emma F. Thomas, Girish Lala, Mariette Berndsen and Rose Anne Misajon (2015), "Public Division About Climate Change Rooted in Conflicting Socio-political Identities", *Nature Climate Change*, Volume: 5, p.226-229.

Boje, David M. (2001), *Narrative Methods for Organizational and Communication Research*, Sage Publication, London.

Boswell, Christina, Andrew Geddes and Peter Scholten (2011), "The Role of Narratives in Migration Policy-Making: A Research Framework", *British Journal of Politics and International Relations*, Volume: 13, Issue: 1, p.1-11.

- Bravo, Michael T. (2009), “Voices from the Sea Ice: The Reception of Climate Impact Narratives”, *Journal of Historical Geography*, Volume: 35, Issue: 2, p.256-278.
- Bridgman, Todd and David Barry (2002), “Regulation is Evil: An Application of Narrative Policy Analysis to Regulatory Debate in New Zealand”, *Policy Sciences*, Volume: 35, Issue: 2, p.141-161.
- Czarniawska, Barbara (2004), *Narratives in Social Science Research*, Sage Publication London.
- Dahlstrom, Michael F. (2014), “Using Narratives and Storytelling to Communicate Science with Nonexpert Audiences”, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, Volume: 111, Issue: 4, p.13614-13620.
- De Fina, Anna (2003), *Identity in Narrative A Study of Immigrant Discourse*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Feldman, Martha S., Kaj Sköldbberg, Ruth Nicole Brown and Debra Horner (2004), “Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis”, *Journal of Public Administration Research*, Volume14, Issue: 2, p.147-170.
- Fischer, Frank (2003), *Reframing Public Policy Discursive Politics and Deliberative Practices*, Oxford University Press, Oxford.
- Gee, James Paul (2011), *An Introduction to Discourse Analysis Theory and Method*, Routledge, New York and London.
- Giddens, Anthony (2008), “The Politics of Climate Change National Responses to the Challenge of Global Warming”, Policy Network Paper, http://www.policy-network.net/uploadedFiles/Publications/Publications/The_politics_of_climate_change_Anthony_Giddens.pdf 03.02.2016.
- Hajer, Maarten A. (2006), “Doing Discourse Analysis: Coalitions, Practices, Meaning”, *Words Matter in Policy and Planning Discourse Theory and Method in the Social Sciences*, ed. by Margo van den Brink and Tamara Metze, Netherlands Geographical Studies, Utrecht, p.65-74.
- Jerneck, Anna (2014), “Searching for a Mobilizing Narrative on Climate Change”, *Journal of Environment and Development*, Volume: 23, Issue: 1, p.15-40.

- Jones, Michael D. (2013), “Cultural Characters and Climate Change: How Heroes Shape our Perception of Climate Science”, *Social Science Quarterly*, Volume: 95, Issue: 1, p.1-39.
- Jones, Michael D. and Mark K. McBeth (2010), “A Narrative Policy Framework: Clear Enough to be Wrong?”, *The Policy Studies Journal*, Volume: 38, Issue: 2, p.329-353.
- Kaplan, Thomas J. (1986), “The Narrative Structure of Policy Analysis”, *Journal of Policy Analysis and Management*, Volume: 5, Issue: 4, p.761-788.
- Kay, Adrian (2006), *The Dynamics of Public Policy Theory and Evidence*, Edward Elgar, Cheltenham.
- Korhola, Eija-Riitta (2014), *The Rise and the Fall of the Kyoto Protocol: Climate Change as a Political Process*, University of Helsinki, Helsinki.
- Lefsrud, Lianne M. and Renate E. Meyer (2012), “Science or Science Fiction? Professionals’ Discursive Construction of Climate Change”, *Organization Studies*, Volume: 33, Issue: 11, p.1477-1506.
- Lejano, Raul P., Joana Taveres-Reager and Fikret Berkes (2013), “Climate and Narrative: Environmental Knowledge in Everyday Life”, *Environmental Science and Policy*, Volume: 31, Issue: 1, p.61-70.
- Liverman, Diana M. (2009), “Conventions of Climate Change: Constructions of Danger and the Dispossession of the Atmosphere”, *Journal of Historical Geography*, Volume: 35, Issue: 2, p.279-296.
- Mayer, Frederick W. (2012), “Stories of Climate Change: Competing Narratives, the Media, and US Public Opinion 2001-2010”, Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Policy, Discussion Paper Series, D-72. http://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2012/03/d72_mayer.pdf 21.08.2015.
- Paschen, Jana-Axinja and Ray Ison (2014), “Narrative Research in Climate Change Adaptation – Exploring a Complementary Paradigm for Research and Governance”, *Research Policy*, Volume: 3, Issue: 6, p. 1083-1092.

- Paterson, Matthew (2010), "Legitimation and Accumulation in Climate Change Governance", *New Political Economy*, Volume: 15, Issue: 3, p.345-368.
- Patterson, Molly and Kristen Renwick Monroe (1998), "Narrative in Political Science", *Annual Review of Political Science*, Volume: 1, Issue: 1, p.315-331.
- Phelan, James (1996), *Narrative as Rhetoric Technique, Audiences, Ethics, Ideology*, Ohio State University Press, Columbus.
- Randall, Rosemary (2009), "Loss and Climate Change: The Cost of Parallel Narratives", *Ecopsychology*, Volume: 1, Issue: 3, p.118-129.
- Rhodes, Carl and Andrew D. Brown (2005), "Narrative, Organizations and Research", *International Journal of Management Reviews*, Volume: 7, Issue: 3, p.167-188.
- Roe, Emery (1994), *Narrative Policy Analysis: Theory and Practice*, Duke University Press, Durham.
- Roe, Emery (2008), "Narrative Policy Analysis", *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy Volume II*, CRC Press, New York and London.
- Smith, Joe, Renata Tyszczyk and Robert Butler (eds.) (2014), *Culture and Climate Change: Narratives*, Published by Shed, Cambridge.
- Shanahan, Elizabeth A., Mark K. Mcbeth and Paul L. Hathaway (2011), "Narrative Policy Framework: The Influence of Media Policy Narratives on Public Opinion", *Policy and Politics*, Volume: 39, Issue: 3, p.373-400.
- Somers, Margaret R. (1994), "The Narrative Constitution of Identity: A Relational and Network Approach", *Theory and Society*, Volume: 23, Issue: 5, p.605-649.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2012), *İklim Değişikliğinin Farkında Mıyız?*, Türkiye'nin İklim Değişikliği II. Ulusal Bildiriminin Hazırlanması Projesi Yayını, Ankara.
- Van Eeten, Michel J. G. (2007), "Narrative Policy Analysis" *Handbook of Public Policy Analysis Theory, Politics and Methods*, ed. by F. Fischer, G. J. Miller and M. S. Sidney, CRC Press, Boca Raton, p.251-269.

- Van Leeuwen, Theo (2008), *Discourse and Practice New Tools for Critical Discourse Analysis*, Oxford University Press, Oxford.
- Ward, Tim (2015), “6 Narratives of Climate Change at the Paris Summit”, http://www.huffingtonpost.com/tim-ward/6-narratives-of-climate-change-at-the-paris-summit_b_8756490.html 03.02.2016.
- Westerhoff, Lisa and John Robinson (2013), “Practicing Narratives: Exploring the Meaning and Materiality of Climate Change”, *Proceedings Transformation in a Changing Climate International Conference* in Oslo 19-21 June 2013, p.202-211.
- Wright, Christopher, Daniel Nyberg, and David Grant (2012), ““Hippies on the third floor”: Climate Change, Narrative Identity and the Micro-Politics of Corporate Environmentalism”, *Organization Studies*, Volume: 33, Issue: 11, p.1451-1475.